

Nr 198.

Riksdagens skrivelse till Konungen i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående anslag för budgetåret 1947/48 till avlöningar vid de allmänna läroverken m. m. jämte i ämnet väckta motioner.

(Statsutskottets utlåtande nr 116.)

Till Konungen.

Sedan Kungl. Maj:t i propositionen nr 1 under åttonde huvudtiteln, punkterna 153, 161 och 172, föreslagit riksdagen att, i avbidan på särskild proposition i ämnet, för budgetåret 1947/48 beräkna vissa anslag till allmänna läroverken, kommunala läroverk samt statens skolköksseminarium och hushållsskola, har Kungl. Maj:t i propositionen nr 151 framlagt de förslag, som närmare angivas i det följande.

1:o) **Förslagsanslaget till Allmänna läroverken: Avlöningar.** Kungl. Maj:t har (avdelning I, s. 2—65 av bilagt utdrag av statsrådsprotokollet över ekklesiastikärenden för den 7 mars 1947) föreslagit riksdagen att

1. besluta, att nya elementarskolans i Stockholm gymnasium och en 4-årig latingymnasielinje vid högre allmänna läroverket i Bromma skola avvecklas samt att i stället samrealskolorna i Enskede och Ängby skola utbyggas till högre allmänna läroverk, omfattande, förutom nu befintliga realskollinjer, vardera en 4-årig latin- och en 4-årig realgymnasielinje; skolande nämnda organisationsändringar ske successivt från och med budgetåret 1947/48 eller den senare tidpunkt Kungl. Maj:t bestämmer, allt under villkor att Stockholms stad åtager sig ej mindre att tillhandahålla för ifrågavarande nya läroverk erforderliga undervisningslokaler jämte inredning och möbelutrustning, bostad åt rektor eller motsvarande kontant ersättning samt bostäder åt erforderlig vaktmästarpersonal än även bevilja ett engångsanslag av minst 5 000 kronor till komplettering av undervisningsmaterielen och utvidgning av biblioteket vid högre allmänna läroverket i Enskede;

2. besluta att vid samrealskolan i Piteå skall från och med budgetåret 1947/48 eller den senare tidpunkt, Kungl. Maj:t bestämmer, successivt in-

rättas en 4-årig realskollinje i stället för den tredje, ofullständiga parallell-linjen av den 5-åriga realskolan;

3. bemyndiga Kungl. Maj:t att, med tillämpning tills vidare från och med budgetåret 1947/48, vidtaga de ändringar i personalförteckningen för de allmänna läroverken, vilka föranledas av vad departementschefen anfört;

4. bemyndiga Kungl. Maj:t att — utan hinder av sagda personalförteckning — tills vidare under budgetåret 1947/48, då för realskolestadiet avsedd ordinarie ämnesläraryrkebefattning vid allmänt läroverk skall tillsättas, besluta, huruvida befattningen skall kungöras ledig såsom adjunktsbefattning eller ämnesläraryrkebefattning;

5. godkänna av departementschefen angiven avlöningsstat för de allmänna läroverken, att tillämpas tills vidare från och med budgetåret 1947/48;

6. bemyndiga Kungl. Maj:t att förordna om de avvikelser från personalförteckningen och de överskridanden av maximerade poster i avlöningsstaten, som föranledas av den fortsatta ombildningen av kommunala mellanskolor till samrealskolor;

7. till Allmänna läroverken: Avlöningar för budgetåret 1947/48 anvisa ett förslagsanslag av 52 721 000 kronor.

I samband härmed har riksdagen till behandling förehaft de likalydande motionerna I: 236 och II: 355, i vilka hemställts, att riksdagen måtte besluta att för nästa budgetår verkställa en uppräknings av de sedan 1907 utgående arvoden till provårshandledarna, vilka av departementschefen nu föreslås att åter oförändrade utgå, varvid hänsyn likväl bör tagas till jämförbara yrkeskategoriers villkor, samt att snarast möjligt upptaga frågan om särskild placering av lärarna vid provårsläroverken i löneskalan till bedömande.

Vad g y m n a s i e f r å g a n i l a n d s o r t e n angår, har departementschefen icke funnit sig beredd att nu tillstyrka bifall till de föreliggande framställningarna om inrättande av nya statliga gymnasier i Karls-hamn, Malmberget, Mora, Nässjö, Trollhättan och Åmål. Departementschefen har nämligen ansett, att dessa framställningar borde prövas i ett större sammanhang. Emellertid har departementschefen tillika framhållit, att arbetet med en blivande skolreform numera fortskridit så långt, att grundad förhoppning finnes, att spørsmålet om en fortsatt utbyggnad av läroverksorganisationen med statliga gymnasier inom en nära framtid skulle kunna upptagas till allmänt övervägande. Riksdagen är därför ense med departementschefen om att frågorna angående upprättandet av statliga gymnasier på ovannämnda orter icke lämpligen böra behandlas isolerade utan i samband med den av departementschefen angivna allmänna översynen av läroverksorganisationen.

Beträffande Kiruna har skolöverstyrelsen ansett sådana speciella omständigheter föreligga, att en lösning av gymnasiefrågan för denna ort vidkommande borde ske utan avvaktan på resultatet av det pågående utrednings-

arbetet, varför överstyrelsen framlagt förslag om att det kommunala gymnasiet därstädes måtte successivt förstättligas från och med budgetåret 1947/48. Kostnaderna härför under första året hava av överstyrelsen uppskattats till 31 000 kronor. Departementschefen har — under hänvisning till den ståndpunkt han intagit till övriga föreliggande framställningar om nya statliga gymnasier i landsorten — icke ansett sig böra biträda överstyrelsens förslag. Såsom en provisorisk anordning har departementschefen emellertid förordat, att det kommunala gymnasiet i Kiruna tillerkännes understöd av statsmedel för upprätthållande av sin verksamhet. I sådant avseende föreslås för nästa budgetår under avdelning II av förevarande proposition anvisande av ett belopp av 30 000 kronor. Riksdagen, som funnit departementschefens ifrågasvarande förslag innebära en för närvarande godtagbar lösning av gymnasiefrågan i Kiruna, bifaller detta förslag.

I likhet med departementschefen finner jämväl riksdagen motiverat att Karlshamns stad tillerkännes visst statsunderstöd för därvarande kommunala gymnasium.

Beträffande läroverksorganisationen i Stockholm bifaller riksdagen det förslag, som nu framlagts av departementschefen, innebärande i huvudsak att från och med nästa budgetår den 4-åriga latin-gymnasielinjen och de båda 4-åriga realgymnasielinjerna vid nya elementarskolan successivt nedläggas, medan samtidigt motsvarande linjer upprättas vid samrealskolorna i Ängby och Enskede, varjämte för erhållande av en 4-årig latin- och en 4-årig realgymnasielinje vid vardera av sistnämnda läroverk en 4-årig latinalgymnasielinje vid högre allmänna läroverket i Bromma överflyttas. Vad departementschefen i övrigt i detta sammanhang anfört och föreslagit föranleder icke annan erinran eller annat uttalande från riksdagens sida än att riksdagen förutsätter, att vid den blivande utredningen angående nya elementarskolans fonder jämväl till övervägande upptages frågan om Ängby-läroverkets benämning efter det nya elementarskolan helt avvecklats.

I enlighet med departementschefens förslag beslutar riksdagen för sin del, att vid samrealskolan i Piteå från och med budgetåret 1947/48 successivt upprättas en 4-årig realskollinje i stället för en där för närvarande förefintlig ofullständig parallellinje av den 5-åriga realskolan.

Riksdagen godkänner vad departementschefen föreslagit med avseende å besparingsåtgärder m. m., nya ordinarie tjänstemän och anslagsbehovet. Vad beträffar motionerna I: 236 och II: 355 vill riksdagen framhålla, att vissa skäl tala för den i motionerna påyrkade ytterligare uppräknings av arvoden vid provårsläroverken med hänsyn till att dessa arvoden — även efter den av departementschefen förordade uppräknings — komma att utgå med belopp, som utmätts enligt grunder, vilka måhända numera icke längre kunna anses lämpligt avvägda. Riksdagen förutsätter därför, att Kungl. Maj:t ägnar denna fråga fortsatt uppmärksamhet.

I detta sammanhang vill riksdagen framhålla, att riksdagen delar den av departementschefen uttalade uppfattningen om den stora betydelsen för en förbättrad lärarekrytering, som en reglerad befordringsgång för de icke-ordinarie ämneslärarna skulle äga. Riksdagen hyser liksom departementschefen den förhoppningen att resultatet av den i utsikt ställda utredningen av denna fråga kommer att kunna föreligga i sådan tid, att därpå grundat förslag kan föreläggas nästa års riksdag.

Beträffande gymnastikundervisningen innebär vad av departementschefen förordats, att medel anvisas för nästa budgetår för ytterligare 250 veckotimmar utöver den rent automatiska ökningen av timantalet på grund av högre elevantal, i syfte att genom minskning av gymnastikavdelningarnas storlek skapa bättre betingelser för denna undervisning. Detta förslag, som visserligen icke motsvarar den ökning av timantalet, som av skolöverstyrelsen ifrågasatts, måste likväl betecknas såsom ett steg i rätt riktning, och riksdagen vill framhålla önskvärdheten av att där detta låter sig göra med hänsyn till tillgången på lokaler och lärarkrafter strävandena inriktas på en fortgående minskning av gymnastikavdelningarnas storlek.

Under återopande av vad sålunda anförts får riksdagen anmäla, att riksdagen med bifall till Kungl. Maj:ts förslag

dels beslutat, att nya elementarskolans i Stockholm gymnasium och en 4-årig latinygmnasielinje vid högre allmänna läroverket i Bromma skola avvecklas samt att i stället samrealskolorna i Enskede och Ängby skola utbyggas till högre allmänna läroverk, omfattande, förutom nu befintliga realskollinjer, vartdera en 4-årig latin- och en 4-årig realgymnasielinje; skollande nämnda organisationsändringar ske successivt från och med budgetåret 1947/48 eller den senare tidpunkt Kungl. Maj:t bestämmer, allt under villkor att Stockholms stad åtager sig ej mindre att tillhandahålla för ifrågasvarande nya läroverk erforderliga undervisningslokaler jämte inredning och möbelutrustning, bostad åt rektor eller motsvarande kontant ersättning samt bostäder åt erforderlig vaktmästarpersonal än även bevilja ett engångsanslag av minst 5 000 kronor till komplettering av undervisningsmaterielen och utvidgning av biblioteket vid högre allmänna läroverket i Enskede;

dels beslutat att vid samrealskolan i Piteå skall från och med budgetåret 1947/48 eller den senare tidpunkt, Kungl. Maj:t bestämmer, successivt inrättas en 4-årig realskollinje i stället för den tredje, ofullständiga parallellinjen av den 5-åriga realskolan;

dels bemyndigat Kungl. Maj:t att, med tillämpning tills vidare från och med budgetåret 1947/48, vidtaga de ändringar i personalförteckningen för de allmänna läroverken, vilka föranledas av vad departementschefen anför;

dels bemyndigat Kungl. Maj:t att — utan hinder av sagda personalförteckning — tills vidare under budgetåret 1947/48, då för realskolestadiet avsedd ordinarie ämneslärarbefattning vid allmänt läroverk skall tillsättas, besluta, huruvida befattningen skall kungöras ledig såsom adjunksbefattning eller ämneslärarinnebefattning;

dels godkänt följande avlöningsstat för de allmänna läroverken, att tillämpas tills vidare från och med budgetåret 1947/48:

Avlöningsstat.

Utgifter:

1. Avlöningar till ordinarie tjänstemän, <i>förslagsvis</i>	kronor	36 550 000	
2. Arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t:			
a) Arvoden åt kvinnliga sakkunniga	kronor	450	
b) Arvoden åt tillsynslärare	»	12 250	
c) Personliga tilläggsarvoden åt första lärarinnor	»	600	
d) Arvoden åt skolläkare m. m., <i>förslagsvis</i>	»	325 000	
e) Arvoden åt bibliotekarier	»	108 700	
f) Arvoden åt sekreterare m. m.	»	213 400	
g) Särskilda arvoden vid provårsläroverk	»	221 400	
h) Särskilda arvoden vid statens aftonskola	»	6 100	
i) Arvode åt biträdande föreståndarinnor	»	1 200	
j) Personlig lönefyllnad åt vissa rektorer	»	10 500	» 899 600
3. Avlöningar till övrig icke-ordinarie personal, <i>förslagsvis</i>	»	12 873 000	
4. Rörligt tillägg, <i>förslagsvis</i>	»	3 325 000	
			Summa kronor 53 647 600

Särskilda uppbördsmedel:

1. Bidrag från Stockholms stad	kronor	15 000	
2. Av kommuner och lärare erlagda hyresersättningar och hyror	»	274 000	
3. Avkastning av donationer från kronan m. m.	»	37 600	
4. Av vaktmästare erlagda hyror samt ersättning för bränsle och lyse	»	120 000	
5. Bidrag ur läroverks ljus- och vedkassor till vaktmästarpersonalens avlöning	»	480 000	kronor 926 600
			Nettoutgift kronor 52 721 000;

dels bemyndigat Kungl. Maj:t att förordna om de avvikelser från personalförteckningen och de överskridanden av maximerade poster i avlöningsstaten, som föranledas av den fortsatta ombildningen av kommunala mellanskolor till samrealskolor;

dels ock till *Allmänna läroverken*: *Avlöningar* för budgetåret 1947/48 under åttonde huvudtiteln anvisat ett förslagsanslag av 52 721 000 kronor.

2:o) **Anslag till Kommunala läroverk: Understöd åt vissa kommunala gymnasier m. m.** I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag (avdelning II, s. 66—72) och under hänvisning till vad riksdagen under nästföregående punkt anfört har riksdagen till *Kommunala läroverk: Understöd åt vissa kommunala gymnasier m. m.* för budgetåret 1947/48 under åttonde huvudtiteln anvisat ett anslag av 125 000 kronor.

3:o) **Förslagsanslaget till Statens skolköksseminarium och hushållsskola: Avlöningar.** I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag (avdelning III, s. 72 och 73) har riksdagen

dels godkänt följande avlöningsstat för statens skolköksseminarium och hushållsskola, att tillämpas tills vidare från och med budgetåret 1947/48:

A v l ö n i n g s s t a t .

1. Avlöningar till ordinarie tjänstemän, <i>förslagsvis</i>	kronor	45 400
2. Arvoden, bestämda av Kungl. Maj:t	»	2 200
3. Avlöningar till övrig icke-ordinarie personal, <i>förslagsvis</i>	»	51 000
4. Rörligt tillägg, <i>förslagsvis</i>	»	10 000
<hr style="width: 100%;"/>		
Summa kronor		108 600;

dels ock till *Statens skolköksseminarium och hushållsskola: Avlöningar* för budgetåret 1947/48 under åttonde huvudtiteln anvisat ett förslagsanslag av 108 600 kronor.

4:o) **Förslagsanslag till centralnämnden för skolungdomsutbytet med utlandet.** Med bifall till Kungl. Maj:ts förslag (avdelning IV, s. 74—83) har riksdagen till *Centralnämnden för skolungdomsutbytet med utlandet* för budgetåret 1947/48 under åttonde huvudtiteln anvisat ett förslagsanslag av 5 000 kronor.

5:o) **Överlåtelse å Västerås stad av Kungl. Maj:t och kronan tillkommande rätt till viss av Västerås högre allmänna läroverk disponerad mark m. m.** I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag (avdelning V, s. 84—86) har riksdagen medgivit, att den Kungl. Maj:t och kronan tillkommande rätten till de delar av gårdstomterna nr:ris 27 och 28, som ingå i kvarteret Halfdan — med undantag för den del av tomt nr 27, som disponeras för

stiftsbiblioteket med tillhörande stenvmur — jämte den å tomterna befintliga läroverksbyggnaden må utan vederlag till kronan överlätas å Västerås stad, under villkor att, därest tomterna icke längre användas för skoländamål, desamma skola i gravationsfritt skick utan ersättning återställas till kronan, varvid staden skall äga tillgodogöra sig å desamma uppförda byggnader.

Stockholm den 3 juni 1947.

Med undersåtlig vördnad.
